

УДК 347.91+347.999

**НЕВІДПОВІДНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО
ПОРЯДКУ УКРАЇНИ ЯК ПІДСТАВА
ВІДМОВИ У ВИЗНАННІ ТА
НАДАННІ ДОЗВОЛУ ВИКОНАННЯ
РІШЕНЬ ІНОЗЕМНИХ
АРБІТРАЖНИХ СУДІВ ТА
ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ МКАС ПРИ
ТПП УКРАЇНИ**

Андрій ЦВЕТКОВ

кандидат юридичних наук,
науковий співробітник

Науково-дослідний інститут приватного
права і підприємництва імені академіка
Ф. Г. Бурчака НАПрН України (Київ)

<https://orcid.org/0000-0002-3239-322X>

Метою статті є дослідження особливостей визнання та надання дозволу на виконання рішень іноземних арбітражних судів та оскарження рішень МКАС на підставі того, що відповідні рішення суперечать публічному порядку України та її впливу на вітчизняну судову практику.

Аналіз останніх досліджень. Дослідженню функціонування, визнання та надання дозволу на виконання рішень іноземних арбітражних судів та оспоруванню рішень міжнародного комерційного арбітражу в Україні присвячена низка наукових монографій та публікацій таких вчених як: Т. Г. Захарченко, О. Д. Крупчана, І. Г. Побірченка, Ю. Д. Притики, О. М. Теплюка та інших авторів.

У статті розглядається судова практика (а також положення постанови Пленуму Верховного суду та узагальнення практики) визнання та надання дозволу на виконання рішень іноземних арбітражних судів та оскарження рішень Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України (далі – МКАС) на підставі того, що відповідні рішення суперечать публічному порядку України.

UDC 347.91+347.999

**THE INCONSISTENCY OF PUBLIC
ORDER OF UKRAINE AS THE BASIS
FOR REFUSAL OF RECOGNITION
AND GRANTING PERMISSION TO
ENFORCE THE DECISIONS OF
FOREIGN ARBITRATION COURTS
AND APPEALING THE DECISIONS
OF THE ICAC AT THE UKRAINIAN
CCI**

Tsvytkov, Andriy

Candidate of Legal Sciences,
Researcher

Academician F.H. Burchak Scientific Research
Institute of Private Law and Entrepreneurship
of the NALS of Ukraine (Kyiv)

The purpose of the article is discovering the features of recognizing and granting permission to enforce the decisions of foreign arbitration courts and challenging the decisions of the ICAC on the basis that the relevant decisions contradict the public order of Ukraine and its influence on domestic judicial practice.

Research on the functioning, recognition and permission to enforce decisions of foreign arbitration courts and challenging decisions of the ICAC is dedicated to a number of scientific monographs and publications of such scientists as T. H. Zakharchenko, O. D. Krupchan, I. H. Pobirchenko, Y. D. Prytyka, O. M. Teplyuk and other authors.

The article examines the judicial practice (and also the decisions of the Plenum of the Supreme Court and generalization of the practice) of recognizing and granting permission to enforce the decisions of foreign arbitration courts and challenging the decisions of the International Commercial Arbitration Court at the Ukrainian CCI (hereinafter - ICAC) on the basis that the relevant decisions are contrary to the public order of Ukraine.

Також розкривається поняття «публічного порядку» у публікаціях вчених. Встановлено, що застереження про публічний порядок у загальному вигляді сформульовано у міжнародних конвенціях. В роботі виявляється, що не лише виконання арбітражного рішення може порушувати публічний порядок України, а й саме рішення може його порушувати. Акцентовано увагу на тому, що суб'єктом правозастосування застереження про публічний порядок може бути тільки суд. Тобто питання про те, чи порушуватиме інтереси України застосування права іноземної держави, вирішується в суді.

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж, арбітражне рішення, публічний порядок, Верховний суд, санкції

The concept of "public order" is also revealed in the publications of scientists. It is established that the public order clause is generally formulated in international conventions. It turns out in the work that not only the execution of an arbitral award can violate the public policy of Ukraine, but the award itself can violate it. Attention is focused on the fact that only a court can be the subject of law enforcement of the public order clause. That is, the question of whether the application of the law of a foreign state will raise the interests of Ukraine is decided in court.

Keywords: international commercial arbitration, arbitration decision, public order, Supreme Court, sanctions

Законодавством різних країн світу встановлюється порядок оспорування рішень міжнародних комерційних арбітражних судів, як постійно діючих так і «ad hoc». [1, С. 418-419]

Як зазначає Крупчан О.Д. норми міжнародного права і національного законодавства, що регулюють міжнародний комерційний арбітраж, передбачають скасування рішення МКАС як винятковий засіб, оскільки рішення МКАС остаточні й оскарженню саме в загальноприйнятому в державних судах порядку не підлягають. [2, С. 58-59]

Поняття «публічний порядок» вперше було сформульовано близько двохсот років тому і зазнавало поступової трансформації. Воно постійно поширює свою дію не лише на випадки застосування іноземного приватного матеріального права, а й починає охоплювати також і рішення міжнародних комерційних арбітражів, винесених з порушеннями основоположних процесуальних принципів неупередженості, справедливості і змагальності. [2, С. 493]

Для застосування застереження про публічний порядок вимагається пред'явлення безспірних доказів порушення арбітрами фундаментальних процесуальних прав сторони, що прогнала арбітраж, оскільки розглядаючи питання про відмову у виконанні іноземного арбітражного рішення з мотивів публічного порядку, державний суд не може переглядати його по суті. Перевірка здійснюється виключно щодо аналізу наслідків визнання і приведення до виконання іноземного арбітражного рішення з точки зору публічного порядку даної держави. [2, С. 493-494]

Нью-Йоркська конвенція, презюмуючи обов'язковість арбітражного рішення, у статті V передбачає вичерпний та такий, що не підлягає розширеному тлумаченню, перелік підстав, з яких суд може відмовити у визнанні та приведенні до виконання арбітражного рішення [3]. Зокрема, згідно пп. «b», п. 2 статті 5 Конвенції, визнанні та приведенні до виконання арбітражного рішення може бути також відмовлено, якщо компетентна влада країни, в якій запитується визнання та приведення до виконання, визнає, що визнання та приведення до виконання цього рішення суперечать публічному порядку цієї країни.

Що стосується застосування згаданих вище положень у законодавстві України, варта уваги Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» № 12 від 24 грудня 1999 року [4], у пункті 12 якої зазначено, що згідно зі ст. 34 Закону «Про міжнародний комерційний арбітраж» постановлене в Україні в порядку такого

арбітражу рішення може бути оскаржено в суді лише шляхом подання клопотання про його скасування в порядку і з підстав, передбачених цією статтею.

Крім того, відповідно до п. 2 ст. 34 Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24 лютого 1994 року № 4002-XII [5] (далі – Закон про МКАС) арбітражне рішення також підлягає скасуванню, якщо компетентний суд визнає, що об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду за законодавством України або арбітражне рішення суперечить її публічному порядку.

Частиною 1 статті 459 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) встановлено, що рішення міжнародного комерційного арбітражу може бути скасоване судом лише у випадках, передбачених цією статтею, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або Законом про МКАС.

Згідно пункту «б» частини 2 статті 459 ЦПК України, рішення міжнародного комерційного арбітражу може бути скасовано у разі, якщо суд визначить, що арбітражне рішення суперечить публічному порядку України. При цьому у законодавстві України, зокрема у ст. 478 ЦПК України, відсутнє визначення того, що розуміється під поняттям «публічний порядок».

У викладених у пункті 12 згаданої вище постанови Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» від 24 грудня 1999 року № 12 [4], роз'ясненнях йдеться про те, що під публічним порядком розуміється правопорядок держави, визначальні принципи і засади, які становлять основу існуючого в ній ладу (стосуються її незалежності, цілісності, самостійності й недоторканості, основних конституційних прав, свобод, гарантій тощо).

Із аналізу актуальної судової практики застосування українськими судами пункту «б» частини 2 статті 459 ЦПК України вбачається, що під час розгляду позовних заяв про скасування рішень МКАС, державні суди відмовляють у задоволенні таких позовних заяв та наголошують на наступному:

а) Публічний порядок будь-якої країни включає фундаментальні принципи і засади правосуддя, моралі, які держава бажає захистити навіть тоді, коли це не має прямого стосунку до самої держави; правила, які забезпечують фундаментальні політичні, соціальні та економічні інтереси держави (правила про публічний порядок); обов'язок держави з дотримання своїх зобов'язань перед іншими державами та міжнародними організаціями. Це ті незмінні принципи, які виражають стабільність міжнародної системи, у тому числі суверенітет держави, невтручання у внутрішні справи держав, забезпечення територіальної цілісності тощо;

б) Застереження про порушення публічного порядку як підстава для скасування рішення міжнародного комерційного арбітражу є механізмом, який закріплює пріоритет державних інтересів над приватними, охороняє суспільні відносини від негативних впливів на них;

в) Оскаржувані рішення МКАС у цій категорії справ як правило стосуються порядку виконання зобов'язань, які виникли між їх учасниками на підставі договірних відносин, не стосуються суспільних, економічних та соціальних основ держави, та не спрямовані на втручання у публічний порядок держави Україна, а тому у задоволенні таких позовних заяв державні суди відмовляють. [6, 7]

Окремо варто зауважити, що як свідчить судова практика, українські суди так само рідко відмовляють у визнанні та наданні дозволу на виконання рішень іноземних судів, як таких, які суперечать публічному порядку України. Однак випадки відмови із зазначених вище підстав все ж зустрічаються.

Наприклад, Постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 13 лютого 2020 року у справі № 824/100/19 [8], у задоволенні заяви АТ «Авіа-Фед-Сервіс» про визнання та надання дозволу на виконання на території України рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій

палаті російської федерації від 12 січня 2018 року у справі за позовом акціонерного товариства «Авіа-Фед-Сервіс» до державної акціонерної холдингової компанії «Артем» про стягнення заборгованості відмовлено.

На переконання суду, одним із нових аспектів публічного порядку в Україні є санкційне регулювання, яке з'явилося із прийняттям Закону України «Про санкції» від 14 серпня 2014 року № 1644-VII [9] внаслідок збройної агресії щодо України. Імперативною перешкодою для визнання та виконання рішення іноземного суду є обставини, визначені у частині другій статті 81 Закону України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 року № 2709-IV [10], зокрема, у справах щодо стягнення заборгованості з підприємства оборонно-промислового комплексу, внесеного до переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, на користь юридичної особи держави-агресора.

Оскільки матеріали справи містять достатньо доказів про те, що у випадку визнання та виконання рішення МКАС при ТПП рф з державного підприємства, яке має стратегічне значення для оборони держави, відбудеться стягнення коштів на користь зареєстрованої у державі-агресорі юридичної особи, що замовляє товари військового призначення і права якої щодо її майна, торгівельної активності та фінансових зобов'язань на підставі Закону України «Про санкції» [9] є тимчасово обмеженими з огляду на потребу України в захисті інтересів суспільства та держави від загроз національній безпеці, зокрема, безпеці людей, які проживають на території України.

При цьому суд виходить з того, що застосування строкових спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів по відношенню до АТ «Авіа-Фед Сервіс» на підставі Закону України «Про санкції» [9] свідчить про те, що дії цієї особи створюють зазначені вище загрози, внаслідок чого виконання рішення МКАС при ТПП рф порушуватиме правила України про публічний порядок, а саме фундаментальні політичні інтереси держави у забезпеченні національної безпеки, у тому числі безпеці людей, які проживають на її території.

До таких самих висновків щодо підсанкційної компанії дійшов і Верховний Суд у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду у Постанові від 22 грудня 2022 року у справі № 824/138/21, відмовивши у визнанні та наданні дозволу на виконання рішення МКАС при ТПП рф від 11 вересня 2018 року у справі № М-27/2018 за позовом ПАТ «Нафтова компанія «Роснафта» до ТОВ «Євростандарт - Автогаз» про стягнення неустойки [11].

Зокрема, суд акцентує увагу на тому, що «суди зобов'язані здійснювати перевірку того, чи призведе до порушення публічного порядку України саме визнання і звернення до виконання цього арбітражного рішення. З'ясування цього питання за своїм змістом є значно ширшим, ніж вирішення питання того, чи є правочин, укладений між сторонами арбітражного провадження, таким, що порушує публічний порядок України».

Крім того, «застосування строкових спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів стосовно ПАТ «НК «Роснафта» на підставі Закону України «Про санкції» свідчить про те, що дії цієї особи створюють зазначені загрози, внаслідок чого виконання рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті Російської Федерації від 11 вересня 2018 року порушуватиме правила України про публічний порядок, а саме фундаментальні політичні інтереси держави у забезпеченні національної безпеки, у тому числі безпеці людей, які проживають на її території».

При цьому Верховний Суд зауважує, що відмова у визнанні та наданні дозволу на виконання рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті російської федерації від 11 вересня 2018 року не припиняє цивільних відносин, які виникли між сторонами [11].

Відмовляють українські суди і у виконанні судових доручень іноземних судів, якщо такі доручення суперечать чинному законодавству України. Так, ухвалою Господарського суду Дніпропетровської області від 06 квітня 2017 року у справі № 904/4151/17 було постановлено повернути без виконання судове доручення арбітражного суду міста Севастополя про

вручення ухвал ПАТ Комерційний банк "ПриватБанк", оскільки на території України відсутній арбітражний суд міста Севастополя; арбітражний суд міста Севастополя не є іноземним судом, а отже судове доручення арбітражного суду міста Севастополя про вручення ухвал ПАТ Комерційний банк "ПриватБанк" суперечить чинному законодавству України [12].

Окрему увагу на особливості застосування судами такої підстави для відмови у визнання та наданні дозволу на виконання рішень іноземних судів як порушення публічного порядку, звертає увагу Пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у своїй Постанові «Про узагальнення практики розгляду судами справ про оспорювання рішень Міжнародного комерційного арбітражного суду України при Торгово-промисловій палаті України та про визнання та виконання рішень міжнародних та іноземних арбітражів» від 11 грудня 2015 року № 11 (далі – Узагальнення ВССУ). [13]

Отже, судам слід особливу увагу звернути на таку підставу скасування рішення МКАС–арбітражне рішення суперечить публічному порядку України (підпункт 2 частини другої статті 34 Закону № 4002-ХІІ), визнання і виконання рішення суперечить публічному порядку країни (підпункт «б» пункту 2 статті V Конвенції про визнання та виконання іноземних арбітражних рішень 1958 року (пункт 2 частини другої статті 36 Закону № 4002-ХІІ) [5].

Часто суди, скасовуючи рішення МКАС як таке, що суперечить публічному порядку України, посилаються в ухвалах на частину першу статті 19 Конституції України, яка визначає, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством, та на частину третю статті 129 Конституції України, яка визначає основні засади судочинства. При цьому нерідко суди розглядають питання співвідношення публічного і приватного інтересів, меж втручання держави в особі судових органів у відносини між приватними особами, можливості поєднання принципу автономії волі сторін з імперативними нормами національного права, допустимості застосування іноземного закону на території України тощо.

Суди повинні мати на увазі й те, що не лише виконання арбітражного рішення може порушувати публічний порядок України, а й саме рішення може його порушувати. Ці факти між собою взаємопов'язані і їх протиставляти не потрібно.

У будь-якому випадку, оцінюючи наслідки виконання іноземного чи арбітражного рішення на предмет порушення публічного порядку України, суд не може переглядати його по суті. Проте суд не позбавлений можливості відмовити у визнанні та примусовому виконанні такого рішення, якщо таке визнання і виконання суперечить публічному порядку України.

Застереження про публічний порядок у загальному вигляді сформульовано у міжнародних конвенціях. Зокрема, у статті 6 Конвенції ООН про право, застосовуване до міжнародної купівлі-продажу товарів від 15 червня 1955 року [14] встановлено, що в кожній із держав, які домовляються, застосування права, визначеного цією Конвенцією, може бути виключено з мотивів публічного порядку. Таке ж правило встановлене у статті 18 Гаазької конвенції про право, застосовуване до договорів міжнародної купівлі-продажу товарів, від 22 грудня 1986 р. [15]

Таким чином, головним завданням застереження про публічний порядок в міжнародному праві є вирішення колізій законів різних країн.

Застереження про публічний порядок у міждержавних відносинах, врегульованих міжнародними нормативно-правовими актами, відмінне від застереження про публічний порядок, яке міститься в національному законодавстві, що встановлює порядок урегулювання приватноправових відносин, які хоча б через один із своїх елементів пов'язані з одним або кількома правопорядками, іншими, ніж український.

Об'єктом застереження про публічний порядок є міжнародні приватноправові відносини, а предметом – незастосування іноземного права, яке обране для регулювання цивільно-правових відносин з іноземним елементом, якщо його застосування порушує публічний порядок держави. У цьому разі застереження про публічний порядок врегульовує самостійну сферу суспільних відносин, яка не залежить від сфери міждержавних відносин.

Рішення, прийняті МКАС, якщо не виконуються добровільно, у подальшому визнаються і виконуються державними судами країни виконання рішення, які в суворо встановлених законами випадках можуть застосувати застереження про публічний порядок.

У національному законодавстві питання застереження про публічний порядок може бути підставою для відмови в застосуванні іноземного права на території України. Так, стаття 12 «Застереження про публічний порядок» Закону України «Про міжнародне приватне право» встановлює, що:

1. Норма права іноземної держави не застосовується у випадках, якщо її застосування призводить до наслідків, явно несумісних з основами правопорядку (публічним порядком) України. У таких випадках застосовується право, яке має найбільш тісний зв'язок з правовідносинами, а якщо таке право визначити або застосувати неможливо, застосовується право України.

2. Відмова в застосуванні права іноземної держави не може ґрунтуватися лише на відмінності правової, політичної або економічної системи відповідної іноземної держави від правової, політичної або економічної системи України [10].

Проте формулювання частини першої статті 12 Закону України «Про міжнародне приватне право» не дає чітких вказівок про те, які саме ситуації, пов'язані із застосуванням іноземного права, слід вважати такими, що суперечать публічному порядку. Друга частина зазначеної норми права врегульовує відносини вибору правової системи України в диспозитивній формі у разі виключення застосування права іноземної держави.

Слід враховувати, що посилання на частину першу статті 12 Закону України «Про міжнародне приватне право» можливі тільки у разі, коли є безпосередній зв'язок між спірними правовідносинами з іноземним елементом і судом, який його розглядає в межах судового розгляду. У разі якщо суд розглядає спірні правовідносини на підставі домовленості сторін, публічний порядок цієї держави безпосередньо не зачіпається. У цьому разі суд держави, публічний порядок якої не зачіпається, обиратиме право, що підлягає застосуванню, відповідно до волевиявлення сторін, як таке, що відповідає принципу тісного зв'язку, або, якщо такий вибір не відбувся, на підставі застосування колізійних норм, заснованих на їх тісному зв'язку зі спірними правовідносинами [10].

Учасники договірних та інших цивільно-правових відносин, що виникають під час здійснення зовнішньоторговельних та інших видів міжнародних економічних зв'язків, якщо комерційне підприємство хоча б однієї із сторін знаходиться за кордоном, мають право обрати норми цивільного та/або торгового права відповідної правової системи. Стосовно таких відносин Закон України «Про міжнародне приватне право» закріплює правила щодо визначення права, що підлягає застосуванню до приватноправових відносин з іноземним елементом (стаття 4), щодо автономії волі (стаття 5), обсягу застосування права іноземної держави (стаття 6), правової кваліфікації (стаття 7), встановлення змісту норм права іноземної держави (стаття 8), зворотного відсилання та відсилання до права третьої держави (стаття 9), наслідків обходу закону (стаття 10).

Проте суб'єктом правозастосування застереження про публічний порядок може бути тільки суд. Тобто питання про те, чи порушуватиме інтереси України застосування права іноземної держави, вирішується в суді. Роль суду як суб'єкта правозастосування застереження про публічний порядок об'єктивна, оскільки необхідність її застосування виникає тільки у разі звернення особи до суду за захистом порушеного права у приватноправових відносинах з іноземним елементом. У системі органів державної влади питання захисту зазначених прав належать до компетенції судової влади (стаття 15 ЦПК України).

Очевидно, що без аналізу застосовуваного судом матеріального закону неможливо виявити невідповідність прийнятого МКАС рішення публічному порядку України.

У пункті 7 частини другої статті 396 ЦПК України зазначена така підстава для відмови у задоволенні клопотання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду – якщо виконання рішення загрожувало б інтересам України.

При цьому суд повинен мати на увазі, що порушення порядку повідомлення сторони, стосовно якої постановлено рішення міжнародного арбітражу, є самостійною підставою для відмови у примусовому виконанні такого рішення, передбачене підпунктом «б» пункту 1 статті V Нью-Йоркської конвенції [3] чи пункту 2 частини другої статті 396 ЦПК України. У зв'язку з цим немає необхідності застосовувати механізм застереження про публічний порядок, яке має екстраординарний характер.

Таким чином, сторони судового процесу оспорожуючи рішення МКАС, або заперечуючи проти його виконання, часто густо посиляються на таку підставу для скасування рішення або для відмови у визнанні та/або виконанні цього арбітражного рішення – арбітражне рішення суперечить публічному порядку України. При цьому, як правило, це робиться без достатньої додаткової аргументації, а лише з посиланням на порушені норми матеріального чи процесуального права.

Слід також зробити висновок, що посилання на порушення публічного порядку залишається, як правило, найпоширенішим аргументом сторони, яка прогнала судовий процес у МКАС і намагається уникнути виконання винесеного проти неї рішення або максимально таке виконання відтермінувати. Намагаючись переконати суд, як орган державної влади (на даний час – це Апеляційний суд м. Києва (як суд першої інстанції в цих категоріях справ) та Касаційний цивільний суд (як апеляційний суд)), така сторона спирається на такі теоретичні та оціночні поняття, як «принцип законності», «загальні засади права», «справедливість», «добросовісність» та «розумність», а не на конкретні положення чинного законодавства України.

Посилання:

1. Притика Ю.Д. Міжнародний комерційний арбітраж Монографія. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 516 с.
2. Міжнародний комерційний арбітраж в Україні: теорія та законодавство / Торг.-пром. палата України; Під заг. ред. І.Г. Побірченка. – К.: Вид. Дім «Ін Юре», 2007. – 584 с.
3. United Nations Commission on International Trade Law. Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958). URL: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/new-york-convention-e.pdf>.
4. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами клопотань про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» № 12 від 24 грудня 1999 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-99#Text>.
5. Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж» від 24 лютого 1994 року № 4002-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4002-12#Text>.
6. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 11 серпня 2022 року у справі № 824/259/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105706299>.
7. Постанова Верховного Суду у складі суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду від 01 грудня 2022 року у справі № 824/60/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107833072>.
8. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду від 13 лютого 2020 року у справі № 824/100/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87760125>.
9. Закон України «Про санкції» від 14 серпня 2014 року № 1644-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1644-18#Text>.
10. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 року № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#Text>.
11. Постанова Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду у від 22 грудня 2022 року у справі № 824/138/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108262284>.
12. Ухвала Господарського суду Дніпропетровської області від 06 квітня 2017 року у справі № 904/4151/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/65813788>.
13. Пленум Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у своїй Постанові «Про узагальнення практики розгляду судами справ про оспороювання рішень Міжнародного комерційного арбітражного суду України при Торгово-промисловій палаті України та

про визнання та виконання рішень міжнародних та іноземних арбітражів» від 11 грудня 2015 року № 11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0011740-15#Text>.

14. Convention of 15 June 1955 on the law applicable to international sales of goods. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=31>.

15. Convention on the law applicable to contracts for the international sale of goods, concluded December 22, 1986. URL: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=61>.

Статтю було подано	19.07.2023	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	21.07.2023	The article was revised
Статтю було прийнято	25.07.2023	The article was accepted